

PaedDr. Bohumír Kusý a Ing. Svatava Šimová vedoucí chovatelského kroužku při Střední škole technické a zemědělské Nový Jičín

začal studovat na vysoké škole. Takže po 35leté pauze jsem se vrátil k chovu exotů. Musím zdůraznit, že velkou zásluhu na založení chovu papoušků mají manželé Wichovi, kteří jakožto správcové objektu pomáhají s chovem. Jsou to zlatí lidé, kteří byli ochotní do toho se mnou jít. A když se v roce 2016 přidala paní Mistátová, jež také bydlí v areálu školy, přestal jsem mít o budoucnost chovu obavy. Chyběla ale osobnost, která by se v chovu starala o veterinární péči, hygienu a welfare. V této oblasti jsme měli mimořádné štěstí, Ing. Šimová si našla v roce 2019 naši školu sama. Řídit takto složený tým je pro mě mimořádnou radostí.

Jakým způsobem u vás ten chov funguje? Zapojují se do něj nějak studenti?

Musím to vzít od začátku. Prvním papouškem v tomto chovu byl papoušek senegalský, jemuž říkáme Ferda. Je ocho-

Návštěva u chovatele

Střední škola technická a zemědělská v Novém Jičíně

Před časem jsem dostal pozvání od bývalého pana ředitele Střední školy technické a zemědělské v Novém Jičíně PaedDr. Bohumíra Kusého, abych se přijel podívat na chov papoušků, který je veden v rámci jejich školy. S panem ředitelem se znám již pár let, studenti z jeho střední školy jezdí od roku 2014 na výstavu EXOTA Olomouc, kde nám pomáhají s její přípravou. Nemohl jsem tedy pozvání odmítnout a s velkou radostí jsem se zajel na jejich velmi zajímavý chov do Nového Jičína podívat. Chov byl založen v roce 2014 a musím říci, že když jsem jej viděl, opravdu jsem koukal, kolik se toho dá za poměrně krátkou dobu zvládnout. Pan doktor Kusý spolu se svou kolegyní

Ing. Svatavou Šimovou, Ph.D. se s námi podělili o své zkušenosti s vedením tohoto zajímavého projektu.

Jak vznikla myšlenka založit takový specifický chov?

Když jsem nastoupil v roce 2012 do funkce ředitele Střední školy technické a zemědělské, neměli jsme zde žádná zvířata. Škola byla po sloučení a nebylo to úplně jednoduché. Přemýšlel jsem, jak oživit studentům výuku, a nakonec jsem se rozhodl pro chov exotických ptáků, se kterými jsem měl z dřívější doby zkušenosti. Jako mladý kluk jsem choval andulky, korely, alexandry malé, s chovem jsem ale skončil poté, co jsem

čený a používáme ho k propagaci naší střední školy. Když jezdíváme s kolegy po základních školách a představujeme naši školu, dávám si Ferdu na rameno, a pokud si žáci nic jiného nezapamatuji, Ferda funguje vždycky. Slouží vlastně jako náš maskot a magnet pro naše budoucí studenty.

Naším cílem je snaha zapojit žáky oboru Ekologie a biologie, kteří mají poměrně málo praxe, do provozu tohoto chovu. Pro většinu studentů je to velice zajímavé, na této praxi získávají základy chovu exotických ptáků. V roce 2016 jsme chov exotů rozšířili ještě o chov drůbeže, konkrétně hedvábníček zdrobnělých.

Čelní pohled na voliéry

Pohled na dva bloky chovatelského zařízení

Pohled do krmné chodby

Jak vzniklo toto nádherné chovatelské zařízení?

První dva roky našeho chovu nebyly úplně optimální, měli jsme sice ptáky v odpovídajícím chovatelském zařízení, ale celý chov byl umístěn uvnitř, což ve škole pochopitelně nevyhovovalo některým kolegyním. Papoušci se docela často hlasitě projevovali, takže občas narušovali i výuku. V roce 2016 jsme vybudovali první čtyři venkovní voliery, v plánu jich bylo původně deset. Když nám přišel rozpočet, postavili jsme jen ty čtyři, ale i tak to byl z mého pohledu velký úspěch. Poté, co už stály voliery, jsme do nich přemístili ptáky ze dvou vnitřních voliér. Zpočátku jsme koupili dvě mláďata papoušků královských, z nichž se ale vyklubali dva samci. Po čase jsme přikoupili ještě pár eklektů různobarvých poddruhu *polychloros*, u kterých je pohlavní dimorfismus zřejmý. A v roce 2018 jsme se rozhodli pro chov žluté (dilute) mutace papouška královského. Tentýž rok jsme začali mít první odchovy, podařilo se nám odchovat dva přírodní papoušky královské. Současně jsme zjistili, že čtyři voliery jsou málo. A tak jsme nechali vypracovat projekt a v letech 2019 a 2020 jsme si svépomocí postavili ještě další čtyři voliery.

Chovem kterých druhů papoušků se zabýváte?

V našem chovu máme přírodně zbarvený chovný pár papoušků královských, dále chováme pár eklektů různobarvých poddruhu *polychloros*, je tu také mutační pár papoušků královských, kde je sameček štěpitelný na žlutou mutaci a samička je žlutá. Dále máme ještě pár papoušků královských, který nám ale neharmonizuje, takže od nich neodchováváme. V další voliery máme mladý, nově sestavený pár

eklektů poddruhu *polychloros*, šestá voliéra je obsazená odchovanou samičkou eklekta různobarvého, v níž žije společně s papouškem senegalským Ferdou. V sedmé voliery máme loňský odchov papoušků královských, kteří jsou štěpitelní na žlutou mutaci. V poslední voliery číslo osm máme umístěn náš letošní odchov dvou žlutých (dilute) samic papouška královského. Obě samičky si chceme nechat do chovu.

Co vás vedlo k tomu, že v chovu domínují papoušci královští a eklektové?

Řekl bych to úplně jednoduše. Papoušek královský je velký, krásný a relativně nenáročný pták. Zaujal mě svým zbarvením, pro ten kontrast červené a zelené a výrazným pohlavním dimorfismem. A eklektové? To byla láska na první pohled. Když jsem je poprvé viděl naživo, řekl jsem si, že tito ptáci musí na škole být. Kombinace zeleného samečka a červené samičky na mě působila jako z jiného světa. Z těchto ptáků jsem dodnes naprosto uchvácený.

A jak se vám daří odchovy?

K dnešnímu dni se nám podařilo odchovat šest eklektů různobarvých poddruhu *polychloros*. Vše jsou to přirozené odchovy, protože nejsme příznivci umělého odchovu mláďat. Dále jsme odchovávali šest přírodně zbarvených papoušků královských, dva papoušky královské štěpitelné na mutaci dilute a čtyři papoušky královské mutace dilute. A musím říct, že když jsme začali odchovávat ty žluté papoušky královské, tak jsem byl opravdu rád nejen za ten vlastní odchov, ale také za to, že jsou mezi chovateli seriózní lidé, kteří nám prodali nejen kvalitní dilute samičku, ale také skutečně štěpitelného samečka. Konkrétně to byl pan Blabolil, kterému chci tímto ještě jednou poděkovat.

Nyní bych se chtěl zeptat tvé kolegyně, Ing. Šimové, jak máte nastavený chov papoušků v tomto zařízení?

Způsob vedení chovu se zde vyvíjel. Je zřejmé, že pokud jsme měli jednoho nebo dva papoušky, tak to bylo jiné než teď, kdy těch papoušků máme více. V podstatě to funguje tak, že hlavní slovo v chovu máme my pedagogové a studenti v rámci praxe oboru Ekologie a biologie mají „služby“. Studenti je vykonávají ve dvojicích, kdy se jim individuálně věnujeme a vysvětlujeme jim, jak se o zvířata řádně starat. Cílem praxe není pouze chov ptactva, ale aby studenti získali správný pohled na chov zvířat. Snažíme se studentům vysvětlit, že při chovu zvířat musí vycházet z jejich etologie, že péče o zvířata se díky novým vědeckým poznatkům neustále vyvíjí a to,

Mraznička je plná kukuřice v mléčné zralosti

Krmná dávka pro eklekty

Ptáci mají velmi rádi šípky

Základní směs zrnin

Vedoucí chovatelského kroužku s první papouškem v chovu – Ferdou

co platilo v předchozí době, už dnes platit nemusí. Snažím se studentům vštípit, že pokud chováme nějaké zvíře, je to především zodpovědnost, a že student jako chovatel by měl získat co nejvíce informací z nejrůznějších zdrojů, jak se správně o tato zvířata starat. Studenty v rámci této praxe seznamujeme také s legislativou, že existuje něco jako welfare, zákon na ochranu zvířat proti týrání, CITES a další právní normy, které se vztahují na chov zvířat.

Mají studenti zájem o tento typ praxe?

Jsem velice ráda, že studenty tato praxe zajímá, ale vychází to už z toho, že jsme zemědělská škola a většina zájemců sem již primárně přichází se zájmem o zvířata. Za sebe jako pedagoga musím říci, že považuji jako velmi důležité rozvíjení vztahu studentů k živé přírodě a v širším

kontextu je vést k porozumění interakcí mezi organismy a principům environmentální etiky i celkovému směřování k udržitelnému rozvoji.

Takže studenti se podílí na provozu tohoto zařízení jen v rámci praxe nebo dělají i něco navíc?

Jak už jsem uvedla, studenti absolvují v rámci výuky praxi, ale jsou zde i tací, kteří navštěvují tento chov i mimo výuku, pomáhají nám aktivně s jeho vedením a dělají i věci nad rámec výuky. Kdo ten zájem má, tak si čas jednoduše najde.

A teď bych tě chtěl, Mirku, požádat, zda byste mi mohli popsat, jak vaše chovatelské zařízení vypadá.

Máme zde dva bloky po čtyřech voliérách, ty se skládají z vnitřní části, která je temperovaná, a z výletové části. Vnitřní voliéry jsou 2,5 m dlouhé, 2,20 m vysoké,

1 m široké a před nimi je metr široká obslužná chodba. Uvnitř jsou voliéry vybaveny krmnými pulty. Venkovní výlety jsou čtyři metry dlouhé. Dnes už bych preferoval spíše 6metrový výlet, ale vše je to o financích. Papoušci královští bez problémů prolétají z vnitřní do venkovní části a naopak a myslím si, že těch 6 metrů je pro papouška královského minimum, abychom ho udrželi v kondici.

Všiml jsem si, že voliéry máte temperované, na kolik stupňů topíte?

Teplotu ve voliérách máme mimo chovnou sezónu mezi 10–14°C, je to dané tím, že kromě papoušků královských chováme i eklekty různobarvé. V chovné sezóně, když jsou v budce mláďata do 20 dnů stáří, přitápíme na 18 až 20 stupňů. Vím, že se říká, že králováci a eklektové vydrží i nižší teploty, třeba i blížící se bodu mrazu. Asi by to i eklektové vydrželi, jsem ale přesvědčen, že by jim při té nule nebylo moc dobře. Chovatelství chceme dělat pořádně, především s dobrým přístupem ke zvířatům. Zároveň chceme studentům ukazovat, jak se to má dělat správně. V tom novějším bloku voliér máme dokonce podlahové topení, jak mi to naši elektrikáři doporučili. Zdá se mi to jako docela dobré řešení, protože oproti klasickému „teplometu“ nedochází k víření prachu ve voliérách.

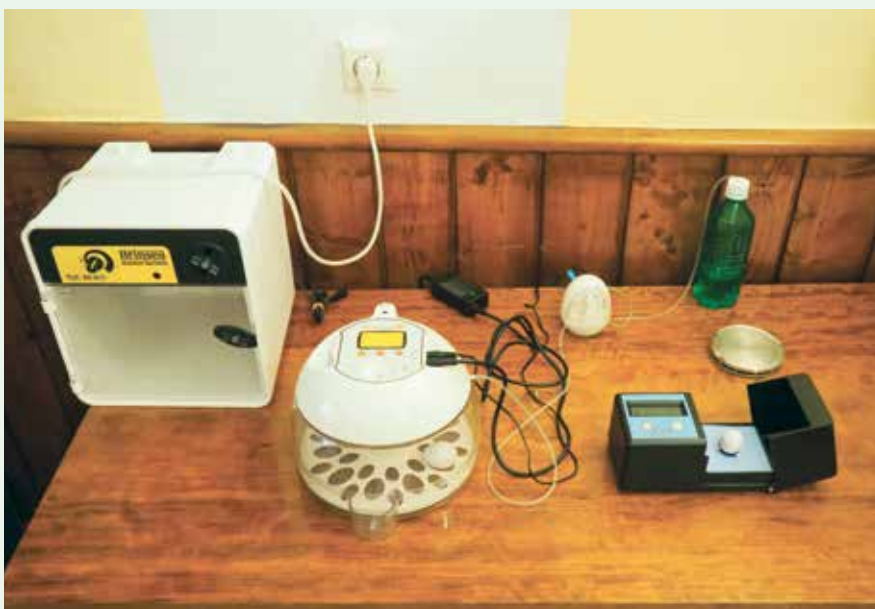
Paní inženýrko, jaký máte ve vašem chovu systém krmení?

V našem chovu krmíme ptáky dvakrát denně, krmná dávka je samozřejmě odlišná podle ročního období, tzn. že jinak krmíme ptáky mimo chovnou sezónu a jinak v době odchovu mláďat. Hlavní krmení probíhá ráno, kdy ptáci mají největší apetit, v tuto dobu dostávají ovoce a zeleninu a druhé krmení pak následuje odpoledne, v jehož rámci dostávají ptáci zrní a granule.

V únoru začínáme chovnou sezónu tím, že ptákům nakličujeme obiloviny a luštěniny. Tímto krmením se snažíme ptáky stimulovat k hnízdění. A co se týká standardní krmné dávky, tak ta je z jedné poloviny tvořená ovocem a zeleninou, druhou část tvoří směs zrnin a granule.

Co se týče zrnin, tak ty si sami nemícháme, ale kupujeme krmné směsi od renomovaných firem. Jsem velká zastánkyně zeleného krmení, ptákům celoročně dáváme širokou škálu toho, co je pro ně k dispozici v přírodě, takže nyní v podzimním období jim nabízíme například plody hlohu, bezinky, šípky, jeřabiny, dřínky. Pravidelný okus je samozřejmostí.

A přijímají vám papoušci granule?

Chovné zázemí s buddym

Jak kteří, ale snažíme se je na ně postupně naučit, protože je považuju za vhodné krmení, neboť kvalitní granule obsahují správný poměr všech živin, které do ptáků dostanete při běžném krmení jen těžko.

Dále se nám osvědčily doplňky výživy v podobě za studena lisovaných olejů – rakytníkový, pupalkový, palmový, ty aplikujeme dospělčům i mláďatům především v chovné sezóně.

V letošní sezóně se vám tedy zadařilo, odchováli jste čtyři mláďata žluté (dilute) mutace papouška královského. Jak se to povedlo?

Na úvod bych řekl, že některé a mnohdy i nejlepší věci se dělají z neznalosti. Nejprve se nám podařilo odchovat přírodní papoušky královské, ale jak se říká, s jídlem roste chuť, takže jsme si v roce 2018 pořídili do našeho chovu papoušky královské mutace dilute. Koupil jsem šestiletou samičku, k ní dva štepitelné samce. Samička si přirozeným způsobem vybrala staršího, taktéž šestiletého samce. Nicméně první dva roky se nic nedělo a teprve až v roce 2021 tento pár zahnízdil a odchovával dva přírodně zbarvené ptáky. Letos tento pár zasedl znovu a podařilo se nám odchov žluté mutace. V prvním hnízdě jsme odchováli dva ptáky mutace dilute, přičemž později jsme díky analýze DNA zjistili, že to jsou k naší velké radosti dvě samice. Ovšem to ještě nebylo vše, tento chovný pár nám zahnízdil znovu a představte si, že v druhém hnízdě nám dal tentokrát dva žluté samečky.

Předtím jsi mi, Mirku, říkal, že druhé hnízdění probíhalo zajímavě.

Papoušci královští nám začínají hnízdit až v květnu, pár v první snůšce vyvedl dvě žluté samičky. Obě mláďata byla ještě v budce a chovný samec začal přepeřovat. V den, kdy druhé mládě opustilo budku, snesla samička první vajíčko druhé snůšky. Asi za sedm dnů jsem zjistil, že má samička v hnízdě vajíček pět. Předpokládal jsem, že vajíčka nebudou oplozená. O to větší bylo překvapení, když bylo oplozených všech pět. Z této snůšky se vylíhla čtyři mláďata, nejmenší mládě bylo pravděpodobně ušlapáno. Další mládě jsme našli uhynulé bez jakýchkoli známek příčiny. Dvě mláďata jsou v době našeho rozhovoru před opuštěním hnízda, krásně prospívají a máme z nich velkou radost. Zajímavý na tom je fakt, že ten sameček z počátku nejevil o samičku ani mláďata příliš zájem. Celý odchov měla na starosti jen samička. Teprve když sameček přepeřil, začal se také na odchovu podílet. Minulý víkend jsem ho přistihl, jak v budce krmil mláďata.

Mladé samičky eklektů různobarvých ve věku 18 a 20 dní

Chovný – hnízdící pár eklektů různobarvých poddruhu *polychloros*

Dva mladí samci papouška královského mutace *dilute* v budce

Letošní odchované dilute samice papouška královského

Chovný pár papoušků královských – přírodní štěpitelný samec a žlutá (dilute) samice

Mohli byste mi popsat ještě chov eklektů různobarvých, protože to také nejsou nejjednodušší ptáci na chov a odchov.

Co se týče eklektů, tak v našem chovu je jeden chovný pár poddruhu *polychloros*, který pravidelně odchovává mláďata. Zní to zvláště, ale když se podaří složit dobrý pár, dá se říci, že eklektové jsou

ptáci pro začátečníky. Náš pár eklektů hnízdí takřka neustále až do doby, dokud jim neuzavřou vletový otvor do hnízdní budky. Velmi zajímavé je, že naši eklektové mají stoprocentní oplozenost vajíček.

Tito eklektové hnízdí 2× ročně. Začínají v březnu a chovnou sezónu jim ukončujeme v listopadu, kdy jim zabráníme v přístupu do budky.

Na těchto ptáčích mě fascinuje, že když jsou v toku, nevádí jim téměř nic. Eklektové se před chovatelem krmí i kopulují. Tito ptáci nemají v době toku na rozdíl od papoušků královských takřka žádné zábrany.

Jediné, co bych viděl jako úskalí v chovu eklektů, je nutnost kvalitní výživy. Podle mého názoru se k nim nedá přistupovat jako k australským papouškům, protože mají větší nároky na kvalitu a pestrost krmení. Snažíme se jim dávat více ovoce a zeleniny než ostatním druhům papoušků a obecně jim i dávat více různých podnětů. Maximálně eliminujeme slunečnici, na kterou byli dříve hodně naučení. Ptáci mají velmi rádi kukuřici v mléčné zralosti, již si sami pěstujeme na školním pozemku, navíc v biokvalitě. Zkrátka se snažíme o to, aby se u nás chovaní papoušci cítili dobře, protože platí, že pouze spokojené zvíře odchovává.

Jak se tak, paní inženýrko, dívám, vidím, že jsou ptáci v dobré kondici, nemáte je oškubané, což je v chovech eklektů docela častý problém. Jak se vám to daří?

Chov eklektů je podle mého názoru trochu o jejich „hlavě“. Jsou to ptáci, kteří jsou náchylní ke stresu. Když jsou nespokojení, dokáží se hlasitě ozvat. Základem je udržovat je v psychické pohodě, dostatečně je zabavit. Také jsme měli trochu problém, že se nám zpočátku chovná samice škubala, ale nyní je to výrazně lepší, skoro bych řekla, že je problém zažehnán.

Vzhledem k tomu, že náš rozhovor se blíží ke svému konci, tak bych se vás zeptal, zda byste něco udělali jinak.

Určitě nebyl zcela v pořádku ten chovatelský začátek. Snažil bych se o mnohem větší informovanost našich zaměstnanců i zřizovatele školy, kterým je Moravskoslezský kraj. Zřizovateli bych chtěl poděkovat za to, že měl se mnou od roku 2014 do roku 2016 trpělivost. Určitě by bylo lepší nejdříve vybudovat kvalitní zázemí a teprve potom kupovat papoušky. Na druhou stranu musím říci, že pokud bychom všechno dlouze plánovali a budovali, tak by tam určitě chybělo to počáteční nadšení a zapálení pro věc. Ten start byl kostrbatý, ale od roku 2016 jsme už větší chyby nedělali.

V současné době máme sestavený tým šesti zapálených lidí, kteří odhadem odpracovali na tomto projektu přes osm tisíc hodin, z toho šest tisíc hodin bez nároku na odměnu. To je výsledek, jehož si nesmírně cením. Velmi dobré výsledky mohly být dosaženy jenom proto, že nás to baví a dostáváme za to zdravá mláďata a lásku od našich papoušků.

A co plánujete dál? Máte ve voliérách odchované žluté papoušky královské, nový pár z odchovaných eklektů. Budete přistavovat?

Pro nás je důležitá kvalita chovatelského zařízení pro stávající papoušky a kvalita jejich života.

V každém případě si ponecháme odchované žluté samičky papoušků královských, pro které voliéry máme. V tom případě ale musíme ožet původně plánovaný třetí pár eklektů. Samozřejmě, velmi rádi bychom chovali i amazony nebo malé ary, jenže člověk musí mít nejen sny, ale také se musí dívat na věc realisticky.

Jan Sojka – Olomouc
Foto: autor, PaedDr. B. Kusý

Kroužek má také chov hedvábníček

Odchov kuřat plemena hedvábníčka